

Büyük İskender: Doğu Seferi ve Hellenistik Çağ

Alexander the Great: His Eastern Campaign, and The Hellenistic Period

OĞUZ TEKİN*

II. Philippos ile Olympias'ın oğlu olan Aleksandros, modern literatürde Büyük İskender (MÖ 336-323) olarak bilinir (Fig. 1). Ancak kendisinin veya döneminde yaşayanların onun için “Büyük” sıfatını kullandığına ilişkin bir kanıt yoktur. Bu sıfat daha sonraki yüzyıllarda, muhtemelen Geç Hellenistik veya Roma İmparatorluğu dönemlerinde kendisine yakıştırılmış olmalıydı. On dört yaşındayken başkent Pella yakınındaki Mieza’da Aristoteles’ten felsefe ve siyaset bilimi dersleri almaya başlayan İskender, genç yaşta olmasına karşın büyük bir komutan, zeki ve ileri görüşlü bir kişiydi. Hellen edebiyatını iyi biliyordu; Homeros’un destanlarını yastığının altından hiç eksik etmediği, Euripides’in dramalarını ezbere bildiği söylenir. İskender, babasının ölümünden sonra, 20 yaşında bir delikanlıyken Makedon Krallığı tahtına geçti. İskender’in Pers İmparatorluğu’na son verdiği MÖ 331 yılı ile son Hellenistik krallık olan Ptolemaiosların Aktion Savaşı sonrası tarih sahnesinden silindikleri MÖ 30 yılı arasındaki yaklaşık 300 yıllık dönem “Hellenistik Çağ” olarak adlandırılır.

Küçük Asya’da

İskender, babasının bıraktığı yerden devam etmek istiyordu; doğudaki en büyük tehlike Perslerdi ve bu güç ortadan kaldırılmalıydı. Bu düşünceyle MÖ 334 yılı baharında Anadolu’ya geçti. İlk iş olarak Ilion’a (eski Troia) gidip Homeros’un *Ili-as* (İlyada) destanının ana konusunu oluşturan Troia Savaşı kahramanları için kurban kesti, adaklar sundu. Perslerle ilk karşılaşma ise Granikos (Biga Çayı) yakınında oldu. İskender’in uyguladığı taktik sonucu Persler kesin bir yenilgiye uğradılar (MÖ 334). Granikos Savaşı ile Anadolu’nun kapısı İskender’e açılmış oldu.

* Koç Üniversitesi, Suna ve İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi (AKMED), Kaleiçi, Antalya. ogtekin@ku.edu.tr

Alexandros, the son of Philip II and Olympias, is commonly known in modern times as Alexander the Great (336-323 BC) (Fig. 1). However, there is no evidence to suggest that the title “Great” was used during his lifetime by himself or his contemporaries. This epithet must have been adopted in later centuries, probably during the Late Hellenistic or Roman Imperial periods. Alexander began studying philosophy and political science with Aristotle at Mieza, near the capital city Pella at the age of fourteen, and he was already known as a great commander, and an intelligent and far-sighted leader at a young age. He had a deep knowledge of Greek literature, and was praised to know Homer’s epics and Euripides’ dramas by heart. Alexander ascended the Macedonian throne as a young man at the age of 20, after the death of his father. The 300-year-long period between 331 BC, when Alexander ended the Persian Empire, and 30 BC, when the last Hellenistic kingdom, the Ptolemaic Kingdom, was defeated ultimately at the Battle of Actium, is known as the Hellenistic Period.

In Asia Minor

Alexander continued in his father’s footsteps. The greatest danger in the east was the Persians and their hegemony had to be subdued. With this objective, Alexander’s campaign reached Anatolia in the spring of 334 BC. His first stop was Ilion (former Troia), where he made sacrifices and offerings to the heroes of the Trojan War, the main subject of Homer’s epic *Iliad*. The first military encounter with the Persians took place near Granicus River (Biga River). As a result of Alexander’s superior military tactics, the Persians were defeated decisively and thus, after the Battle of Granicus in 334 BC, the gates of Anatolia were opened to Alexander.

Alexander proceeded southwards and marched towards Sardis. When his armies approached the city, the Lydian satrap Mithrines and the elders of the city

greeted Alexander and declared that the city would surrender. Alexander did not interfere with the local government mechanism formerly established here by the Persians, apart from changing the administrators, and continued to march towards Ephesus. Here, he called back the exiled citizens, ended the oligarchic administration, and set up democracy again. In the meantime, ambassadors of Magnesia (Ortaklar) and Tralleis (Aydın) came to declare that they surrendered their cities to Alexander's rule. The next day, departing for Miletus, Alexander confronted the opposition and took the city. Later, receiving news that a large military force of the Persians was preparing for battle at the center of the satrapy in Halicarnassus (Bodrum), Alexander led his army to Caria and took the cities on his path. When he approached Halicarnassus, he set up camp outside the city and started preparations for a siege. Halicarnassus surrendered to Alexander after a long resistance.

Alexander then headed south to Lycia. When he entered Lycia, first Telmessos (Fethiye) surrendered; and then Alexander's armies took the cities of Pinara (Minaret), Xanthos (Kınık), and Patara (Ovagelemiş), as well as nearly 30 small settlements. As winter started, Alexander had reached Milyas, which was then part of Lycia, where he received ambassadors from Phaselis (Tekirova), who came to offer Alexander a golden diadem along with their blessings. Having heard of the turn of events, other cities also sent envoys, and Alexander ordered them to hand over their cities to the commanders he would send. Then he went forth to Phaselis and captured a stronghold nearby with the consent and the help of the citizens of Phaselis, who considered this fort, built by Pisidians, a threat to their city. Certain groups of local people who were taking shelter in this fort had been plundering Phaselis' agricultural land. As he left Phaselis, Alexander sent part of his army to Perge through the mountain passes (at Klimax, today known as Kesme Gorge), while he himself took the route by the shore to Perge (Aksu) with the rest of his army. After he left Perge, ambassadors from Aspendos (Belkıs) greeted him on the way and declared that they would surrender their city on the condition that Alexander did not set up a garrison in their city. Alexander conditionally accepted their request, but later on, the administrators of Aspendos did not comply with Alexander's requirements. Therefore, Alexander entered Aspendos and took over the city, imposing heavier conditions. He proceeded towards

Fig. 1:
Büyük İskender Başı.
İstanbul Arkeoloji Müzeleri. (CC BY-SA 3.0)

Head of Alexander the Great.
İstanbul Archaeology Museums. (CC BY-SA 3.0)

İskender güneye inerek Sardeis'e doğru yürüyüşe geçti. Kente yaklaştığında Lydia Satrabı Mithrines ve beraberinde bulunan kentin ileri gelenleri İskender'i karşıladılar ve kentin teslim olacağını bildirdiler. İskender, Pers dönemindeki yerel yönetim mekanizmasını bozmadı; sadece idarecilerini değiştirdi ve daha sonra Ephesos'a geldi. Sürgünleri geri çağırdı; oligarşik idareye son vererek tekrar demokrasiyi kurdu. Bu sırada Magnesia (Ortaklar) ve Tralleis'ten (Aydın) elçiler gelerek kentlerini İskender'e teslim ettiler. Ertesi gün Miletos'a doğru yola çıkan İskender, direnişi kırarak kenti ele geçirdi. Daha sonra, kalabalık bir Pers ordusunun satraplık merkezi Halikarnassos'ta (Bodrum) bulunduğunu haber alarak, Karia'ya doğru yola çıktı. Yolu üzerindeki kentleri ele geçirdi. Halikarnassos'a yaklaştığında kentin dışında kamp kurarak kuşatma hazırlıklarına başladı. Halikarnassos uzunca bir direnişten sonra İskender'e teslim oldu.

İskender daha sonra güneye, Lykia'ya yöneldi. Lykia'ya girdiğinde önce Telmessos (Fethiye) teslim oldu; sonra Pinara (Minare), Ksanthos (Kınık) ve Patara (Ovagelemiş) ile 30 kadar ufak yerleşmeyi ele geçirdi. Kış bastırıldığında, o zamanlar Lykia'nın bir parçası olarak kabul edilen Milyas'a girdiğinde Phaselis'ten (Tekirova) elçiler gelip İskender'e iyi dileklerini sundular ve kendisine altın bir taç armağan ettiler. Bunu duyan diğer kentler de ona elçilerini gönderdiler. İskender onlara, göndereceği komutanlara kentlerini teslim etmelerini buyurdu. Sonra Phaselis'e gelerek onların da arzusu ve yardımı ile yakınlarındaki güçlü bir kaleyi ele geçirdi. Çünkü Pisidialılar tarafından inşa edilmiş olan bu kale, Phaselisliler için bir tehlike arz ediyordu. Orada yuvalanan yerliler, Phaselislilerin ekip biçtikleri toprakları yağmıyorlardı. Phaselis'ten ayrılan İskender, ordusunun bir kısmını dağ geçitleri (Klimaks, bugünkü Kesme Boğazı) arasından Perge'ye gönderdi. Kendisi de kıyıyı izleyerek Perge'ye (Aksu) geldi. Perge'den ayrıldıktan sonra yolda kendisini karşılayan Aspendos (Belkıs) elçileri kentlerini teslim edeceklerini bildirdiler fakat kente bir garnizon yerleştirilmemesi ricasında da bulundular. İskender şartlı olarak Aspendosluların isteğini kabul etti ancak Aspendoslular daha sonra İskender'in ileri sürdüğü şartları yerine getirmek istemediler. Bunun üzerine İskender Aspendos'a girdi ve ağır şartlarla kenti teslim aldı. Sonra Side'ye gelerek orada bir muhafız birliği bıraktı ve doğruca Sillyon'a (Yanköy Hisarı) hareket etti. Sillyon istihkâm edilmiş bir şehirdi. İskender, burada vakit kaybetmek istemediğinden olacak, yoluna devam etmek istedi. Önce Perge'ye ve oradan

da kuzeye, Phrygia'ya yöneldi. Yolunun üzerinde önemli bir Milyas kenti olan Termessos'un (Güllük Dağı) direnciyle karşılaşan İskender, dağlık bir arazi üzerinde kurulu bulunan bu kenti ele geçirmesi çok zaman alacağından burayı fethetme düşüncesinden vazgeçti ve Sagalassos'a (Ağlasun) doğru yola çıktı. Kent olanca gücüyle karşı koymaya çalıştıysa da sonunda İskender'e teslim oldu.

Askania Gölü'nün (Burdur Gölü) kıyısını izleyerek Phrygia'ya giren İskender, birkaç günlük yolculuktan sonra Kelainai'a (Dinar) vardı. Burası bir Pers satrabının garnizonu ile istihkâm edilmiş bir kentti. Kente bir işgal ordusu bırakarak on gün kadar burada dinlendi. Daha sonra, Pers satraplık merkezlerinden biri ve eski Phrygia Krallığı'nın başkenti olan Gordion'a (Yassıhöyük) geldi. Arrianos'tan öğrendiğimize göre kral, Gordion'da Midas'ın sarayına giderek Gordios'un efsanevi arabasını ve boyunduruğundaki kayışları görmek istemişti. Biliyordu ki efsaneye göre, arabanın boyunduruğundaki kayışı çözen kimse "Asya'nın hâkimi" olacaktı. Söylendiğine göre, düğümü çözemeyeceğini anlayınca kayışı kılıcıyla kesmiş, böylece çözdüğünü ilan etmişti!

Ertesi gün İskender, Galatia'nın en önemli kenti Ankyra'ya (Ankara) geldi; kendisini Paphlagonialılardan oluşan bir heyet karşıladı. Heyet, İskender'in egemenliğini tanıyacaklarını fakat ordusuyla topraklarına girmemelerini istedi. İskender onlara, yeni atadığı Phrygia satrabına itaat etmelerini söyleyerek Kappadokia'ya doğru yola çıktı. Böylece Küçük Asya'nın Halys'e (Kızılırmak) kadar olan önemli bir bölümü İskender'in egemenliğine girmiş oldu. İskender daha sonra Kilikia geçitlerine dayandı. Ertesi gün şafakta emrindeki orduyla kolayca boğazdan geçerek Kilikia'ya girdi. Süvari birlikleri ve hafif silahlı piyadelerle çabucak Tarsos'a yürüdü. Antik kaynaklarda Tarsos'a giren İskender'in yorgunluktan bitap düştüğü, Kydnos Irmağı'nda (Tarsus Çayı) yüzdükten sonra ateşlendiği ve uyuyamadığı anlatılmaktadır.

Tarsos'tan ayrılarak, önce Ankhiale (Mersin civarında) kentine sonra da Soloi'a (Mezitli, Viranşehir) gelen İskender orada bir muhafız birliği bırakarak, kenti 200 gümüş *talanton* para cezası ödemeye mahkûm etti. Çünkü kent hâlâ Perslere sempati duyuyordu. Oradan dağlarda pusu kurmuş olan Kilikialıların üzerine yöneldi. Bir haftada onları püskürtmeyi başardı, bir kısmını esir aldı ve Soloi'a döndü. Burada Sağlık Tanrısı Asklepios'a kurban adadıktan sonra askerlerini teftişten geçirmek üzere meşale yarışı, spor ve edebiyat yarışmaları düzenledi. Soloi'dan ayrılan İskender Tarsos'a doğru yola çıktı. Bu arada Magarsos'a (Karataş yakınlarında DörtDirek) uğrayarak Athena Magarsia'ya adakta bulundu. Mallos'a (Kızıлтаhta yakınlarında) vardığında Kahraman Amphilokhos'un mezarını ziyaret etti. Mallosluların bir iç savaşın eşliğinde olduklarının farkına varan İskender, bu kargaşaya son vermelerini istedi; Pers kralı Dareios'a ödedikleri vergiden muaf tuttu çünkü Mallos bir Argos kolonisiydi ve İskender'in kendisi de Argoslu Heraklesoğulları soyundan geliyordu.

Side, where he stationed a guards unit, and continued directly to Sillyon (Yanköy Hisarı). Sillyon was a fortified city, and probably so as not to waste time here, Alexander moved on. First, he headed towards Perge and then north towards Phrygia. Alexander encountered a strong opposition at Termessos (Mount Güllük), a major city of Milyas, and gave up the costly idea of conquering this city built on mountainous terrain, and instead he set off for Sagalassos (Ağlasun). Although the city resisted with all its force, it finally surrendered to Alexander.

Following the shore of Lake Askania (Lake Burdur), Alexander entered Phrygia, and arrived at Kelainai (Dinar) after a few days of marching. Kelainai was a fortified city and the Persian satrap's garrison. Alexander stationed an occupying army at the city and rested here for about ten days. Then, he set off to Gordion (Yassıhöyük), the center of a Persian satrapy and the capital city of the former Kingdom of Phrygia. According to the accounts of Arrianos, Alexander visited the palace of Midas for he wanted to see the legendary ox-cart of Gordios and the knot on the cart's yoke. He knew that according to the legend, whoever unraveled this knot would become "the ruler of Asia." Apparently, when he understood that it would be impossible to undo the knots, he sliced the strap with his sword and announced the knot unraveled!

The next day, Alexander came to Ancyra (Ankara), the most important city of Galatia, where he was welcomed by a delegation of Paphlagonians. The delegation declared that they would recognize Alexander's sovereignty and requested him not to enter their territory with his army. Alexander placed Paphlagonia under the authority of the new Phrygian satrap he appointed and began to march towards Cappadocia. Thus, a large territory of Asia Minor west of River Halys (Kızılırmak) came under Alexander's rule. Alexander proceeded towards the Cilician passes and entered Cilicia with his armies the next day at dawn with ease. He marched quickly to Tarsus with the cavalry and the light infantry. Ancient historical sources narrate that, Alexander was exhausted when he entered Tarsus, where he came down with fever after bathing in River Kydnos (Tarsus Çayı) and could not sleep through the night.

Leaving Tarsus, Alexander first came to the city of Ankhiale (around Mersin) and then proceeded to Soloi (Mezitli, Viranşehir), where he stationed a guards unit and imposed a fine of 200 silver *talanton* on the city as retribution for their support of the Persians. Then he turned towards the Cilician insurgents in the mountains. He succeeded in repelling them in one week and returned to Soloi with Cilician prisoners. Here, after offering sacrifices to the god of health, Asclepius, he organized torch relays, sports, and literature competitions so as to inspect the condition of his armies and to bring them to order. Alexander left Soloi, and on his way to Tarsus, he visited Magarsos (DörtDirek near Karataş) to make offerings to Athena Magarsia. When he arrived at Mallos (near Kızıлтаhta), he paid due respect to the Argive hero Amphilokhos. Realizing that the people of Mallos were on the verge of a civil war, Alexander requested the stakeholders to cease fire and took part in this truce by exempting Mallos from paying taxes to the

Persian King Dareios, because Mallos was an Argive colony, and Alexander himself was a descendant of the lineage of Heracles of Argos.

When Alexander was in Mallos, he received news that Dareios was establishing a garrison at Sokhoi in the Assyrian territory, and thus he left the city with his armies the next day. Meanwhile, Dareios had set forth towards Issos (Yeşil Höyük, formerly Kinet Höyük) and, not knowing of Alexander's advance, he had passed the road that Alexander had crossed before him, ending up behind Alexander, as he proceeded towards River Pinaros. Having received news of Dareios' whereabouts, Alexander turned his armies around and headed to the banks of River Pinaros. The army of Dareios was situated on the north bank of River Pinaros (Delicay or Payas Stream?) and Alexander's army was deployed south of the river. After a violent battle, Alexander defeated Dareios, although his troops outnumbered Alexander's army. Dareios fled in 333 BC and after his victory at Issos (Fig. 2), Alexander founded the city of Alexandria (modern Esentepe/İskenderun), which bears his name.

Beyond Anatolia

Alexander proceeded towards Syria and came to Phoenicia (Phoinikia), one of the most important naval bases of the Persians. Sidon was conquered without resistance and Tyros (Sur) was defeated in 332 BC following a siege; thus Palestine also came under Alexander's rule. Then, Alexander marched towards Egypt in the fall of 332 BC; he conquered Egypt, and here, in the Nile Delta, founded a city bearing his name: Alexandria. Alexander was well received in Egypt and was associated with the Egyptian god Ammon. He did not change the administrative structure in Egypt, where he appointed a local ruler; however,

İskender Mallos'tayken Dareios'un Assur topraklarında Sokhoi'da karargâh kurduğu haberini aldı ve ertesi gün yola çıktı. Dareios ise Issos'a (Yeşil Höyük, eski adıyla Kinet Höyük) doğru yola çıktı ve farkında olmadan daha önce İskender'in geçtiği yoldan geçerek onun arkasına sarktı ve Pinaros Irmağı'na yöneldi. Bunu haber alan İskender hemen geriye dönerek Pinaros Irmağı'nın kıyılarına vardı. Dareios'un ordusu Pinaros Irmağı'nın (Delicay veya Payas Çayı?) kuzeyinde, İskender'in ordusu ise güneyinde mevzilendi. Burada şiddetli bir savaş oldu. İskender, sayıca daha fazla askere sahip olan Dareios'un ordusu karşısında üstünlüğü ele geçirdi. Dareios kaçtı (MÖ 333) (Fig. 2). Issos zaferinden sonra İskender, kendi adını taşıyan Aleksandreia (bugünkü Esentepe/İskenderun) kentini kurdu.

Anadolu'nun Ötesinde

İskender daha sonra Suriye'ye (Syria) girerek Perslerin en önemli donanma üslerinden Fenike'ye (Phoinikia) geldi. Sidon, karşı koymadan alındı, Tyros (Sur) ise kuşatma sonunda ele geçirildi (MÖ 332); Filistin de İskender'in kontrolüne geçti. İskender MÖ 332 sonbaharında Mısır'a yöneldi; Mısır ele geçirildi ve burada, Nil Deltası'nda, kendi adını taşıyan bir kent kurdu: Aleksandreia (İskenderiye). İskender, Mısır'da çok iyi karşılandı; Mısır Tanrısı Ammon ile özdeşleştirildi. Mısır'da yönetimi, âdet olduğu üzere, yerli bir yöneticiye bıraktı; fakat yine mali ve askeri kontrol Hellen ya da Makedon kökenli kişilerin elindeydi.

Fig. 2:
İskender mozaïği.
(*Aktüel Arkeoloji* Dergisi,
25, s. 132)

Alexander mosaic.
(*Actual Archaeology Magazine*,
25, p. 132)

İskender, MÖ 331'de Mısır'dan ayrılarak, Pers Kralı Dareios'un asıl ordusunun bulunduğu Babylonia'ya girdi. İki ordu Mezopotamya'da Arbela (Erbil) yöresindeki Gaugamela Ovası'nda karşılaştı. Savaş taktiği ve İskender'in zekâsı, Pers ordusunun bozguna uğramasına neden oldu; Dareios kaçtı. Gaugamela Savaşı'ndan sonra İskender "Asya Kralı" ilan edildi; Persler ise bir daha toparlanamadılar. İskender, İran (Persia) içlerine girerek Pers İmparatorluğu'nun başkentleri olan Babylon, Susa, Persepolis ve Ekbatana'yı (bugün Hemedan) ele geçirdi; imparatorluğun hazinelerine el koydu. Bir süre sonra Dareios, kendi adamlarından biri olan Baktria Satrapı Bessos tarafından öldürüldü. İskender, MÖ 330-329 yıllarında herhangi bir karşı koymayla karşılaşmadan Hindikuş Dağları'na kadar ilerledi. MÖ 327-325 yılları İskender'in Hindistan seferine çıktığı yıllardır. Böylece imparatorluğun doğu sınırlarını Hyphasis ve Aşağı Indos (Sind) havzalarına değin genişletti. Kuzeybatı Hindistan'da Paurava Kralı Poros'un karşı koymasıyla karşılaşan İskender, Hydaspes Irmağı yakınında Poros'u yenilgiye uğrattı. Hydaspes Savaşı zaferinden sonra Pencap'a girdi. Fakat yorgun düşen askerlerinin daha fazla ilerlemek istememeleri nedeniyle geri dönmek zorunda kaldı. Ordusunun bir kısmı Indos Irmağı'ndan gemilerle, bir kısmı da kara yoluyla Indos Deltası'na vardı. Daha sonra yine hem deniz hem kara yolunu kullanarak ordusuyla Persia'ya döndü (MÖ 325-324). Ne var ki İskender çok geçmeden ateşli bir hastalığa yakalanarak MÖ 323'te, henüz 33 yaşındayken Babylon'da (Babil) öldü.

İskender İmparatorluğu'nun Yapısı ve Niteliği

İskender, kurduğu imparatorluğun yönetiminde Pers sisteminden de yararlanmış, Perslerin satraplık idaresini benimsemişti; çünkü bu denli geniş bir coğrafyada tek merkezden yönetimin güçlükleri olacağı kesindi (Harita). Oysa bir tür yerel yönetim örgütü olan satraplıklar ile bu işi çözmek daha kolaydı. İskender, satraplıkların başına önceleri Pers yöneticileri geçirmişse de zamanla Makedon yöneticileri atadı; imparatorluğun başkenti olarak Babylon'u (Babil) seçti. Askeri ve sivil yönetimi birbirinden ayırdı, bir de maliye örgütü kurdu. Devletin resmi dilinin Hellence (Attika lehçesi) olması kararlaştırılmıştı. Pers seferi sırasında İskender'in yaptığı en büyük işlerden biri de yeni kentler kurmasıdır. Bu kentlerin çoğu Tigris'in (Dicle) doğusunda bulunuyordu. En önemlilerinin başında, hiç kuşkusuz, Mısır'daki Aleksandreia (İskenderiye) gelmektedir. İskender, ticaret ve ulaşım da önem vermiş, Perslerin yol şebekesini daha da geliştirmiştir.

İskender, bir kültür birliği oluşumunu sağlamak için Makedonlar ile Perslerin evlilik yapmalarını istiyordu. Nitekim, Arrianos'tan öğrendiğimize göre 10.000 Makedonyalı asker, Anadolu ve İran'daki yerli halktan kişilerle evlenmişti. İskender'in kendisi de Susa'da yapılan bir törenle iki Pers prensesini eş olarak aldı.

Greek or Macedonian officials were appointed to financial and military positions.

Alexander left Egypt in 331 BC and marched into Babylonia, where the main army of the Persian King Dareios was deployed. The two armies met in Gaugamela Plain near Arbela (Erbil) in Mesopotamia. As a result of Alexander's intelligent military tactics, the Persian army was defeated and Dareios had to flee. After the Battle of Gaugamela, Alexander was declared the "King of Asia," while the Persians were not able to regroup their armies. Alexander entered Persia, where he captured the capital cities of the Persian Empire, namely Babylon, Susa, Persepolis, and Ecbatana (Hagmatana), and seized the imperial treasures as booty. Soon after, Dareios was killed by one of his own men, Bessos, the satrap of Baktria. Alexander advanced in 330-329 BC all the way to the Hindu Kush Mountains without any opposition. During 327-325 BC, Alexander prepared for and set off on his campaign to India. Thus, he expanded the eastern borders of his empire to the Hyphasis and Lower Indus (Sindh) basins. In northwestern India, Alexander encountered the resistance of Poros, the King of Paurava, and he defeated Poros near River Hydaspes. After his victory at the Battle of Hydaspes,

he entered Punjab. However, he was forced to end his campaign and return, because his armies were too exhausted to continue advancing further. He dispatched part of his army by boat via the Indus River, and the rest by land into the Indus Delta. From the delta, Alexander's armies returned to Persia by sea and by land (325-324 BC). However, Alexander came down with fever soon after arriving in Babylon, and died here in 323 BC at the age of 33.

The Structure and Characteristics of Alexander's Empire

Alexander adopted the Persian administrative structure and retained the Persian system of satrapies for governing his empire, because undoubtedly a political entity of such wide dimensions would be nearly impossible to govern from a single center (Map). On the other hand, the satrapal structure, which was a system of local governance, facilitated the administration of this wide geographical expanse. Initially having installed Persian aristocrats as new rulers of the satrapies he conquered, over time, Alexander began to appoint Macedonian rulers. Alexander chose Babylon as the capital city of his empire. He separated military and

İskender'in zaferlerindeki en önemli askeri unsurlardan biri, daha önce babası II. Philippos tarafından kullanılmış olan ve *sarissa* adını taşıyan uzun mızraklı (5 metreden fazla) "hoplit" denen askerlerden oluşan *phalanx*'tır. Hızlı ve hareket yeteneği yüksek bu askeri birlik, hantal Pers güçleri karşısında kolaylıkla zafere ulaşabiliyordu. O sıralarda henüz 16 yaşında olan İskender, babası II. Philippos'un Yukarı Strymon'daki Maidlere ve MÖ 339'da kuzeydeki kabilelere karşı yaptığı savaşlarda bulunmuştu. Babasının, Atina ve müttefiklerine karşı kesin zaferini elde ettiği Khaironeia Savaşı'nda sol kanatta mevzilenen Makedonlara komuta etmişti. Kısacası, doğu seferi öncesi kazandığı bir deneyimi vardı.

İskender, bir "dünya imparatorluğu" niteliğini taşıyan devletinde tek bir para sistemi kabul etmiş olup Makedonya'dan İran ve Fenike topraklarına kadar yayılan darphanelerde bastırmış olduğu gümüş sikelerde ön yüzde Herakles başı, arka yüzde ise tahtta oturan Zeus vardır (Fig. 3). Büyük İskender'in Anadolu'daki ilk darphanesi olasılıkla Tarsos idi. Birim ise esas olarak drach-

Harita:
Büyük İskender
İmparatorluğu haritası.

Map:
Map of the Empire of
Alexander the Great.

Fig. 3:
Büyük İskender g m  
sikkesi.
(Yapı Kredi M zesi
Koleksiyonu,
Foto: Nihat Tekdemir)

Silver coin of Alexander
the Great.
(Yapı Kredi Museum
Collection,
Photo: Nihat Tekdemir)

civil administration and also established a financial organization. The official language of the empire was Ancient Greek (the Attic dialect). One of the greatest deeds of Alexander during the Persian campaign was the establishment of new cities. Most of these cities were located east of Tigris. One of the most important cities was undoubtedly Alexandria in Egypt. Alexander also promoted trade and transportation, and improved the road network of the Persians.

Alexander strategically encouraged intermarriage between Macedonians and Persians to foster cultural unity and integration. In fact, according to Arrianos, 10,000 Macedonian soldiers married indigenous people in Anatolia and Iran. Alexander himself took two Persian princesses in marriage with a grand ceremony in Susa.

One of the most important elements of Alexander's army, previously also used by Philip II, was the *phalanx* units, known as "hoplites," which consisted of light infantry armed with long (more than 5 meters) spears called *sarissa*. These agile and mobile troops could easily triumph over the bulky Persian forces. Alexander, only 16 at the time, had participated in his father Philip II's battles against the Maedians in the upper Strymon valley and against the northern tribes in 339 BC. He had commanded the Macedonian troops on the left wing, at the Battle of Chaeroneia, where his father won a decisive victory against Athens and its allies. In short, Alexander had ample military experience prior to his eastern campaign.

Alexander adopted a single currency across his "world empire." Silver coins showing the head of Heracles on the obverse and Zeus seated on a throne on the reverse (Fig. 3), were minted in cities from Macedonia to Phoenician and all the way to Iran during his reign. The first mint established by Alexander the Great in Anatolia was probably at Tarsus. The main currency was *drachm* and *tetradrachm*. Increasingly, he used the title of "*basileus*" (king) on his coins, and after his death many kings continued to use this title. Alexander promoted the advancement of sciences by bringing with him scholars on his campaigns, and allowing them to make observations on geography, animals, and plants in the countries he conquered.

After Alexander's Death

When Alexander died on June 13, 323 BC in Babylon without leaving an heir, the question who would succeed him on the throne presented a great challenge. Due to this uncertainty, soon after his death, internal power struggles ensued across the empire. His closest commanders began to fight over the imperial throne and for hegemony in various regions of the empire. Soon after, the successors of Alexander, that is his closest commanders known as *diadochi* (sing. *diadokhos*), formed a Council of State in Babylon and discussed how the empire would be governed. The Council of State divided the imperial territory into administrative units to be governed by the commanders. Perdikkas was appointed as the chief commander of the imperial army and the ruler of Asia. As such, Perdikkas had acquired the highest level of political power. Krateros and Antipatros were appointed as rulers of Macedonia and Greece; Antigonos Monophthalmos ("one-eyed") became the ruler of Greater Phrygia, Lycia, and Pam-

mi ve tetradrahmidir. Giderek, sikkelerinde "basileus" (kral) unvanını da kullanmış ve ölümünden sonra pek çok kral daha bu unvanı kullanmaya devam etmiştir. İskender, beraberinde götürdüğü bilim insanlarına, fethettiği ülkelerdeki hayvanlar ve bitkiler üzerinde gözlemlerde bulunma ve coğrafi araştırmalar yapma olanağı sağlayarak bilimsel çalışmaları da desteklemiştir.

İskender'den Sonra

Büyük İskender'in MÖ 13 Haziran 323'te Babylon'da (Babil) ölümünden sonra, imparatorluğun başına kimin geçeceği sorun oldu; çünkü İskender, tahta vâris bırakmamıştı. Bu belirsizlik nedeniyle kısa bir süre sonra taht kavgası başladı. İskender'e en yakın komutanlar, imparatorluğun başına geçmek ya da belirli bölgelerde yönetimi ele almak için birbirleriyle mücadeleye başladılar. Çok geçmeden, "Diadokhlar" (*Diadokhoi*; tek. *diadokhos*) adı verilen İskender'in ardılları, yani ona yakın olan komutanlar, Babylon'da bir Devlet Konseyi oluşturarak, imparatorluğun yönetim biçiminin nasıl olacağı konusunu tartıştılar. Devlet Konseyi, imparatorluk topraklarının yönetimini komutanlar arasında bölüştürdü. İmparatorluk ordusunun ve Asya'nın yönetimi Perdikkas'a verildi. Dolayısıyla, en büyük güç Perdikkas'ın elinde toplanmış oluyordu. Krateros ve Antipatros, Makedonya ve Yunanistan'ı; Antigonos Monophthalmos ("tek gözlü"), Büyük Phrygia, Lykia ve Pamphylia'yı; Leonnatos, Hellespontos Phrygiası'nı (Küçük Phrygia); Menandros, Lydia'yı; Lysimakhos, Trakya'yı; Philotas, Kilikia'yı; Laomedon, Suriye'yı; Eumenes, Kappadokia ve Paphlagonia'yı; Ptolemaios da Mısır'ı aldı. Seleukos ise bir süre bu paylaşımın dışında kaldı. Kendisine, Perdikkas'ın sağ kolu olarak, Süvari Birliği'nin komutası verildi. Devlete yeni bir düzen vermek ve yönetim şeklini belirlemek üzere aynı yıl (MÖ 321) Suriye'deki Triparadeisos'ta, ikinci bir Devlet Konseyi toplandı. Bu toplantıda alınan karar uyarınca Antipatros imparator vekili; Antigonos ise Asya'daki büyük ordunun komutanı seçildi. Seleukos, Babylonia Satraplığı'nı; Ptolemaios da Mısır ve Kyrenaika'yı aldı. Ancak diadokhlar arasındaki mücadele daha da kızıştı; yeni savaşlar kaçınılmazdı.

MÖ 281 yılında Anadolu'nun bazı kentleri Seleukos'u Lysimakhos'a karşı yardıma çağırdılar. Seleukos, büyük bir orduyla Toroslar'ı aşarak Anadolu topraklarında ilerlemeye başladı. Son yıllarda Lysimakhos'un kötü yönetimine maruz kalan kıyı kentleri Seleukos'a kucak açtılar. Smyrna'nın kuzeyinde Hermos (Gediz) Vadisi'ndeki Koroupedion'da yapılan savaşta, Seleukos, 80 yaşındaki Lysimakhos'u yenilgiye uğrattı ve öldürdü (MÖ 281). Böylece, "Diadokhlar Savaşı" sona erdi. Koroupedion zaferinden sonra Seleukos, Anadolu'nun ve Indos'a değin Doğu'nun egemeni oldu. Bu, hemen hemen Mısır ve Hindistan dışında, İskender'in fethettiği topraklara eşitti. Anadolu'da Seleukos egemenliğinin başlamasıyla birlikte daha küçük bazı krallıklar da kuruldu: Bergama (Per-

gamon), Bithynia, Pontos ve Kappadokia. Gerçekte bu krallıkların kuruluş yılları daha önceye gitmektedir ancak tarih sahnesinde belirgin bir şekilde yer almaları MÖ 3. yüzyılda olmuştur. Bölgesel güçler Apameia Antlaşması sonucunda Seleukosların gücünün azalmasıyla çok daha güçlü bir şekilde ortaya çıktılar. Koroupedion Savaşı galibi Seleukos'un ertesi yıl (MÖ 280) Ptolemaios Keraunos tarafından öldürülmesiyle İskender'in üniter devlet politikası tamamen ortadan kalkmış oldu. Onun yerine, devletin paylaşılan topraklarında şu krallıklar oluşturuldu:

- Mısır'da, Ptolemaioslar
(I. Ptolemaios *Soter*'in yönetiminde)
- Önasya'da, Seleukoslar
(I. Antiokhos *Soter*'in yönetiminde)
- Makedonya'da, Antigonoslar
(I. Antigonos Gonatas'ın yönetiminde)

Büyük İskender'in ele geçirdiği toprakların mirasçıları olan diadokhların tarih sahnesinden çekilmesiyle de onların yerini oğulları aldı. Bu nedenle MÖ yak. 280-220 arasındaki dönem "daha sonra doğanlar" ya da "ardıllar" anlamına gelen epigonlar (çoğ. *epigonoî*) olarak adlandırılır.

phylia; Leonnatos, Phrygia Hellespontos (Lesser Phrygia); Menandros, Lydia; Lysimachus, Thrace; Philotas, Cilicia; Laomedon, Syria; Eumenes, Cappadocia and Paphlagonia; and Ptolemaios, Egypt. At this stage, Seleucus was not yet given a share. He was appointed as the commander of the cavalry as the right-hand man of Perdikkas. In the same year (321 BC), the Council of State met for a second time in Triparadeisos, Syria, to restructure the state administration and to determine the form of government. According to the decision taken at this meeting, Antipatros was chosen as the deputy of the emperor and Antigonos was elected commander of the great army in Asia. Seleucus became the governor of the Satrapy of Babylonia and Ptolemaios took Egypt and Kyrenaika. However, as the power struggle between the *diadochi* intensified, new wars became inevitable.

In 281 BC, some Anatolian cities called upon Seleucus for support against Lysimachus. Seleukos crossed the Taurus Mountains with a large army and began to advance into Anatolia. The coastal cities that had been subjected to the mismanagement of Lysimachus welcomed Seleucus. At the battle of Koroupedion that transpired in Hermos (Gediz) valley north of Smyrna, Seleucus defeated and killed the 80-year-old Lysimachus (281 BC). The victory of Seleucus at this battle ended the Wars of the *Diadochi*. After his victory at Koroupedion, Seleucus became the ruler of Anatolia and the eastern territories all the way to the Indus valley. His dominion included almost all the territories conquered by Alexander except for Egypt and India. With the onset of Seleucid rule in Anatolia, other smaller kingdoms were also established, such as Pergamon, Bithynia, Pontos, and Cappadocia. In fact, these kingdoms were initially established earlier, but it was in the 3rd century BC that they gained prominence in the region. Such regional powers emerged as influential historical actors following the Apamea Peace Treaty, which reduced the power of the Seleucids. When the victor of the Battle of Koroupedion, Seleucus, was killed by Ptolemaios Keraunos at the following year in 280 BC, the unitary state policy of Alexander came to an ultimate end. Instead, the formerly united territories were divided between the following kingdoms that rose to power:

- Ptolemaic Dynasty in Egypt,
ruled by Ptolemaios (I) *Soter*
- Seleucid Dynasty in the Near East,
ruled by Antiochus (I) *Soter*
- Antigonid Dynasty in Macedonia,
ruled by Antigonos (I) Gonatas

After the end of the rule of the *diadochi*, who had inherited the territories conquered by Alexander the Great, they were succeeded by their sons. For this reason, the period between 280–220 BC is known as the period of the *epigonoî*, meaning "those who were born later" or "descendants."

Translated by G. Bike Yazıcıoğlu

* Büyük İskender'in Küçük Asya'daki ilerleyişi ve doğu seferi hakkında geniş ve ayrıntılı bilgi için Tüpraş Anadolu Uygarlıkları Serisi'nin 6. kitabı *Persler: Anadolu'da Kudret ve Görkem* (2017) başlıklı kitaba (s. 136-58) başvurulabilir.

* Detailed accounts of the advent of Alexander the Great in Asia Minor and his eastern campaign may be seen in the sixth volume of Tüpraş Anatolian Civilizations Series (2017), *The Persians: Power and Glory in Anatolia* (pages 136-58).

KAYNAKLAR REFERENCES

- Bosworth, A.B. 1993. *Conquest and Empire. The Reign of Alexander the Great*. Cambridge University Press.
- Bosworth, A.B. 1996. *Alexander and the East. The Tragedy of Triumph*. Oxford: Clarendon Press.
- Chaniotis, A. 2005. *War in the Hellenistic World: A Social and Cultural History*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Errington, R.M. 2010. *History of the Hellenistic World. 323-30 BC*. Malden, Mass.: Blackwell Publishing.
- Errington, R.M. 2017. *Hellenistik Dünya Tarihi*, çev. G. Günata. İstanbul: Homer Kitabevi.
- Hammond, N.G.L. 1992. *The Macedonian State*. Oxford: Clarendon Press.
- Leveque, P. 1969. *Le monde hellénistique*. Paris: Armand Colin.
- Sartre, M. 2004. *L'Anatolie hellénistique de L'Egée au Caucase*. Paris: Armand Colin.
- Wood, M. 2016. *Büyük İskender'in Ayak İzlerinde. Yunanistan'dan Asya'ya Yolculuk*, çev. S. Altınçekiç. İstanbul: BBC Books.